

sterk in grenzen verleggen

Sig vzw
Kerkham 1 bus 2 • 9070 Destelbergen
tel. 09 238 31 25 • fax 09 238 31 40
info@sig-net.be • www.sig-net.be

Universiteit Gent
Onderzoeksgroep Ontwikkelingsstoornissen
Henri Dunantlaan 2 • 9000 Gent
tel. 09 064 86 20 • fax 09 264 64 89

Vroege signalen van autismespectrumstoornissen Doctoraatsonderzoek Mieke Dereu

kaderend in het project

'Imitatiebekwaamheid en joint-attention gedragingen
van jonge kinderen met een pervasieve ontwikkelingsstoornis'
van de Adviesraad Wetenschappelijk Onderzoek

Autismespectrumstoornissen (ASS) worden gekenmerkt door beperkingen in drie domeinen: (a) wederkerige sociale interacties; (b) communicatie; en (c) beperkte, zich herhalende, stereotiepe patronen van gedrag, interesses en activiteiten (American Psychiatric Association, 2000). ASS komt voor bij ongeveer 60 à 70 op 10,000 kinderen (Fombonne, 2009; Raymaekers & Roeyers, 2003), waarbij de stoornis vooral jongens treft: per vier jongens met ASS, heeft slechts één meisje de stoornis (Fombonne, 2003). Bovendien heeft 40 à 55% van de kinderen met ASS ook een mentale beperking (Chakrabarti & Fombonne, 2005).

Om een vroege detectie van ASS mogelijk te maken, zijn de laatste jaren verscheidene screeningsinstrumenten voor ASS ontwikkeld die kunnen worden gebruikt om kinderen met een verhoogd risico op ASS te detecteren gedurende de eerste levensjaren. De meeste screeners maken gebruik van ouderrapportage of van het klinisch oordeel van een arts in consulatiebureaus. Wanneer deze screeners echter worden gebruikt om alle kinderen van een populatie te screenen op de mogelijke aanwezigheid van ASS, dan wordt slechts een minderheid van de kinderen met ASS door deze vragenlijsten gedetecteerd (zie Groen, Swinkels, van der Gaag, & Buitelaar, 2007). Daarom werd in het kader van dit doctoraatsonderzoek een nieuw instrument ontwikkeld, dat zich bovendien baseert op de rapportage van een nieuwe doelgroep: kinderverzorgsters.

Het doctoraatsonderzoek van Mieke Dereu beoogde in de eerste plaats het evalueren van het betrekken van kinderverzorgsters bij de screening naar ASS bij Vlaamse baby's en peuters. Hiertoe werd een screeningsinstrument ontwikkeld dat is afgestemd op rapportage door kinderverzorgsters: de Checklist of Early Signs of Developmental Disorders (CESDD).

Ten tweede wensten we de verdere ontwikkeling van kinderen met een verhoogd risico op ASS, geïdentificeerd uit het screeningsonderzoek, verder op te volgen. Er is immers nood aan longitudinaal onderzoek dat meer inzicht kan verschaffen in de variëteit aan mogelijke ontwikkelingstrajecten bij jonge kinderen met ASS (zie ook Ozonoff, Heung, Byrd, Hansen, & Hertz-Picciotto, 2008).

Voornaamste onderzoeksresultaten

Om de psychometrische eigenschappen van de CESDD te evalueren, werd het instrument ingevuld voor 6,808 kinderen in Vlaamse kinderdagverblijven. Deze kinderen waren allen tussen 3

en 39 maand oud toen de CESDD voor hen werd ingevuld. Analyses toonden aan dat de screener een goede discriminatieve kracht bezit, d.w.z., de CESDD slaagt er goed in om kinderen met ASS te onderscheiden van kinderen zonder de stoornis. Er werd bepaald dat kinderen die twee of meer van de signalen van ASS vertonen opgenomen op de CESDD positief screenen voor ASS op de vragenlijst. De valideringsstudie in Vlaamse kinderdagverblijven wees uit dat de CESDD een goede sensitiviteit bezit: 80% van de kinderen met ASS screende ook positief op de vragenlijst. Daarnaast heeft de CESDD een goede specificiteit: 94% van de kinderen zonder ASS screende negatief op de vragenlijst. Er bleek echter ook een keerzijde van de medaille te bestaan: de CESDD genereerde veel vals positieven, d.w.z., kinderen die positief screenen voor ASS op het instrument maar in werkelijkheid de stoornis niet hebben. Slechts 7% van de kinderen die positief screende op het instrument, werd later gediagnosticeerd met ASS.

De verdere ontwikkeling voorspellen van kinderen met een vals positieve screen voor ASS bleek echter zeer moeilijk, resulterend in een zeer grote variatie aan taalmogelijkheden en ontwikkelingsquotiënten binnen deze groep van kinderen op 4 jaar. Bij een aantal kinderen persisteerden de ontwikkelingsproblemen, terwijl andere kinderen een meer gunstig ontwikkelingsverloop kenden. Verder toonde deze studie aan dat binnen de groep van kinderen met een positieve screen voor ASS op de CESDD de kinderen met ASS enkel konden worden onderscheiden van de kinderen zonder de stoornis op basis van de ernst van hun symptomen gemeten met een gestandaardiseerde observatie uitgevoerd door een getrainde professionele hulpverlener.

Dit doctoraatsonderzoek toonde verder aan dat kinderverzorgsters een waardevolle bijdrage kunnen leveren bij het screenen naar ASS. Gezien hun goede kennis van de normale ontwikkeling en de gelegenheid die ze in kinderdagverblijven hebben om kinderen te observeren te midden van hun leeftijdsgenoten, kunnen ze vroege signalen van ASS bij baby's en peuters opmerken en weergeven op het screeninginstrument dat door onze onderzoeksgroep werd ontwikkeld: de CESDD.

- American Psychiatric Association (2000). Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (4th ed., text rev.). Washington DC: Author.*
- Chakrabarti, S., & Fombonne, E. (2005). Pervasive developmental disorders in preschool children: Confirmation of high prevalence. American Journal of Psychiatry, 162, 1133-1141. doi:10.1176/appi.ajp.162.6.1133*
- Fombonne, E. (2003). Epidemiological surveys of autism and other pervasive developmental disorders: An update. Journal of Autism and Developmental Disorders, 33, 365-382. doi:10.1023/A:1025054610557*
- Fombonne, E. (2009). Epidemiology of pervasive developmental disorders. Pediatric Research, 65, 591-598. doi:10.1203/PDR.0b013e31819e7203*
- Ozonoff, S., Heung, K., Byrd, R., Hansen, R., & Hertz-Picciotto, I. (2008). The onset of autism: Patterns of symptom emergence in the first years of life. Autism Research, 1, 320-328. doi:10.1002/aur.53*
- Raymaekers, R., & Roeyers, H. (2003). Opsporen van autisme bij kleuters. Onderzoeksrapport. Gent: Universiteit Gent.*